

Ostateczna wersja produktu do wdrożenia

Projektodawca

Polskie Stowarzyszenie na rzecz Osób z Niepełnosprawnością Intelektualną

Zestaw narzędzi do oceny i właściwego reagowania na zachowania seksualne osób z niepełnosprawnością intelektualną

Beata Tylus

Innowacja społeczna była testowana w ramach projektu POWER.04.01.00-00-I053/15 pt. „Usługi opiekuńcze dla osób niepełnosprawnych” realizowanego w ramach Programu Operacyjnego Wiedza Edukacja Rozwój 2014-2020, współfinansowanego ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego

1. Krótki opis innowacji społecznej - informacja o produkcie i jego zastosowaniu, charakterystyka usługi i/lub produktu, zasady korzystania, innowacyjność w porównaniu z dotychczas dostępnymi rozwiązaniami

Przedmiotowa innowacja społeczna odpowiada na problem braku edukacji osób z niepełnosprawnością intelektualną w zakresie seksualności człowieka. Innowacja ma na celu włączenie osób z niepełnosprawnością intelektualną w życie społeczne, ale także uświadomienie opiekunów osób z niepełnosprawnością intelektualną, że ich podopieczni mają prawo do takiej samej wiedzy na temat seksualności człowieka jak osoby pełnosprawne. Kwestia seksualności człowieka, jest zapomnianą dziedziną nauki w kontekście osób z niepełnosprawnością intelektualną. Innowacja ma na celu obniżenie lęku opiekunów osób z niepełnosprawnością intelektualną przed rozmowami o seksualności człowieka, nauczenie opiekunów właściwego reagowania na zachowania seksualne osób z niepełnosprawnością intelektualną, a przede wszystkim dostarczenie wiedzy osobom z niepełnosprawnością intelektualną na temat seksualności i zapewnienie bezpieczeństwa tychże osób.

Na innowację składa się zestaw narzędzi do oceny i właściwego reagowania na zachowania seksualne osób z niepełnosprawnością intelektualną. Innowacja stworzona jest z myślą o opiekunach, rodzicach osób z niepełnosprawnością intelektualną oraz ich podopiecznych.

Na rozwiązanie składają się:

- Innowacyjne na rynku polskim narzędzie, stanowiące standard do oceny i właściwego reagowania na zachowania seksualne osób z niepełnosprawnością intelektualną, w formie podręcznika (zawierające opis propozycji kryteriów oceny zachowań seksualnych wraz ze wskazówkami dotyczącymi adekwatnych reakcji na nie);
- Gra karciana zawierająca kilka modułów:
 - dla opiekunów - z zakresu wyżej opisanego standardu oceny i reagowania na zachowania seksualne,

- dla osób z niepełnosprawnością intelektualną i ich opiekunów - z zakresu edukacji seksualnej.
- Scenariusz dwudniowego szkolenia dla opiekunów osób z niepełnosprawnością intelektualną z wykorzystaniem gry planszowej – z zakresu stosowania standardu, seksualności osób z niepełnosprawnością intelektualną oraz praw seksualnych osób z niepełnosprawnością intelektualną;
- Scenariusz poprowadzenia zajęć z zakresu „Consentu” – do wykorzystania przez opiekunów w edukacji podopiecznych

Innowacja powstała z myślą o mieszkańcach i pracownikach Domów Pomocy Społecznej, natomiast mogą z niej korzystać również: Środowiskowe Domy Samopomocy, Ośrodki Terapeutyczno-Rehabilitacyjno-Edukacyjne, pracownicy mieszkań treningowych i chronionych oraz inne ośrodki wsparcia dla osób z niepełnosprawnością intelektualną, ich pracownicy oraz podopieczni. Innowacja może również być dużym wsparciem dla rodziców i opiekunów osób niepełnosprawnych (na co wskazały wyniki testowania), stąd warto ją rozpowszechnić również w stowarzyszeniach i fundacjach zrzeszających rodziców i opiekunów.

Stworzenie kryteriów oceny zachowań seksualnych osób z niepełnosprawnością intelektualną, które mogą być stosowane w codziennej pracy wszystkich wymienionych wyżej osób i organizacji sprawia, że innowacja ma charakter uniwersalny. Powstałe narzędzia nie wymagają zaangażowania osób zewnętrznych – są gotowe do implementacji. Mechaniki gier stworzone zostały w sposób, który umożliwia ich rozbudowywanie i tworzenie kolejnych kart zdarzeń (dopasowane do specyfiki organizacji, podopiecznych, ich potrzeb i możliwości).

Wdrożenie innowacji nie jest finansowo, organizacyjnie, kadrowo i lokalowo wymagające. Dla przeprowadzenia gier i szkolenia należy zadbać o zorganizowanie Sali, w której odbędą się spotkania. Przeprowadzenia modułu gry dla podopiecznych i warsztatu z Konsentu wymaga udziału przynajmniej jednego opiekuna, którego zadaniem będzie poprowadzenie gry/warsztatu.

Przeszkolenie opiekunów z zakresu narzędzia do oceny zachowań seksualnych może odbyć się w ramach indywidualnej pracy z podręcznikiem lub w ramach szkolenia, które może przeprowadzić zatrudniony w ośrodku psycholog lub terapeuta.

Niezbędne działania mające na celu wdrożenie innowacji społecznej w placówce:

Krok 1

Przeprowadzenie w organizacji warsztatów z zakresu:

- seksualności osób z niepełnosprawnością intelektualną,
- stosowania systemu oceny i reagowania na zachowania seksualne osób z niepełnosprawnością intelektualną.

Warsztat może być przeprowadzony przez zatrudnionego w organizacji psychologa (nie jest konieczne zatrudnianie zewnętrznego trenera). Stworzony w ramach innowacji scenariusz warsztatu opisuje wszystkie elementy oraz ćwiczenia niezbędne do przeprowadzenia zajęć. Do scenariusza załączone zostały ćwiczenia.

Kluczowymi elementami warsztatu są:

- System oceny i reagowania na zachowania seksualne osób z niepełnosprawnością intelektualną (załączony do scenariusza)
- Gra z zakresu stosowania w/w systemu (Konsent – wersja dla opiekunek/ów) – jako sposób na przećwiczenie stosowania systemu
- Konsent (tutaj załączony został osobny scenariusz warsztatu z zakresu idei Konsentu)

Zaleca się, aby do analizy przypadków problemowych zachowań seksualnych podopiecznych włączyć rzeczywiste przypadki z jakimi borykają się pracownicy danej organizacji.

Zaleca się, aby do gry z zakresu stosowania systemu dołączyć dodatkowe karty przypadków (bazujące na rzeczywistych problemowych zachowaniach seksualnych podopiecznych danej organizacji).

Zaleca się, aby w warsztacie wzięli udział wszyscy pracownicy mający kontakt z podopiecznymi.

Kluczowym celem warsztatu będzie zapoznanie uczestników z systemem oceny i reagowania na zachowania seksualne podopiecznych oraz uwspólnienie podejścia do w/w zachowań wszystkich pracowników organizacji.

Krok 2

Przeprowadzenie sesji gry (Konsent – wersja dla podopiecznych):

Zadaniem gry jest w dużej mierze pobudzenie dyskusji w czasie rozgrywki, zarówno wśród podopiecznych jak i wśród opiekunów, a sam proces i wynik rozgrywki ma znaczenie drugorzędne. Ma on jedynie ułatwić przepracowanie z podopiecznymi ważnego, a często trudnego dla nich tematu seksualności człowieka. Celem jest edukowanie podopiecznych w zakresie akceptowalnych i nieakceptowalnych zachowań seksualnych oraz warunków ich akceptowalności.

Szczegółowe rekomendacje dotyczące przeprowadzania gry zawarte zostały w instrukcji do niej.

Zachęca się do dowolnego tworzenia kart zdarzeń, bazujących na występujących w organizacji sytuacjach. Gra będzie okazją do rozpoczęcia dyskusji na ich temat.

Warto przeprowadzić wiele rozgrywek gier obejmując nią finalnie możliwie wielu podopiecznych.

Krok 3

Bieżące monitorowanie stosowania systemu:

W każdej placówce, która wdroży zaproponowaną innowację powinna znaleźć się przestrzeń do rozmów i analizy pojawiających się sytuacji problemowych wśród podopiecznych związanych akceptowalnymi i nieakceptowalnymi zachowaniami dotyczącymi seksualności człowieka. Dzięki takiemu monitorowaniu tychże zachowań wśród podopiecznych placówek, gra może zostać dostosowywana do własnych potrzeb przez co jej indywidualny charakter przyczyni się do większej skuteczności w zakresie edukowania osób z niepełnosprawnością intelektualną.

Opis grup uczestników:

Użytkownicy: Domy pomocy społecznej, ośrodki terapeutyczno-rehabilitacyjno-edukacyjne, środowiskowe domy samopomocy, Warsztaty Terapii Zajęciowej ośrodki szkoleniowe, szkoły specjalne, stowarzyszenia i fundacje zrzeszające rodziców i opiekunów osób niepełnosprawnych, inne ośrodki wsparcia dla osób z niepełnosprawnością intelektualną, które borykają się z problemem właściwego reagowania na zachowania seksualne osób z niepełnosprawnością intelektualną, oraz z brakiem przygotowania kadry pracowniczej w tym zakresie.

Odbiorcy: Pracownicy wyżej wymienionych jednostek, pracownicy mieszkań treningowych i chronionych, rodzice i opiekunowie osób z niepełnosprawnością intelektualną, osoby z niepełnosprawnością intelektualną. Wszyscy wymienieni odbiorcy będący osobami pracującymi na rzecz osób z niepełnosprawnością intelektualną powinni mieć wiedzę na temat zachowań seksualnych osób z niepełnosprawnością intelektualną. Powinni wiedzieć jak reagować na wyżej wymienione zachowania. Dzięki wiedzy, umiejętnościom i narzędziom do pracy w zakresie seksualności osób z niepełnosprawnościami, pracownicy wymienionych jednostek nie tylko zdobędą kolejne kompetencje, ale także skutecznią swoją pracę nad poprawą jakości życia podopiecznych. Osoby z niepełnosprawnością intelektualną będą z kolei posiadały większą wiedzę na temat własnej seksualności, co zapewni im większą znajomość własnego ciała, kontrolę zachowań, oraz bezpieczeństwo. Bezpieczeństwo, o którym mowa dotyczy przede wszystkim umiejętności stawiania granic w kontaktach z drugim człowiekiem, umiejętności asertywnego podejścia przez osobę z niepełnosprawnością intelektualną w kwestii własnej seksualności.

2. Produkty pośrednie wchodzące w skład modelu to:

- standard oceny i właściwego reagowania na zachowania seksualne osób z niepełnosprawnością, w formie podręcznika,
- gra karciana dla kadry/opiekunów - pozwalająca lepiej poznać standard oceny i reagowania,
- gra karciana dla osób z niepełnosprawnością intelektualną i ich opiekunów - z zakresu edukacji seksualnej,

- scenariusze zajęć z zakresu konsentuu.

3. Dostępność produktu finalnego

Wersja elektroniczna produktu finalnego będzie dostępna na stronie projektu „Usługi opiekuńcze dla osób niepełnosprawnych” - www.innowacje.psoni.org.pl i stronie innowatorki – www.human-resources.pl

Osoba do kontaktu: Beata Tylus, e-mail: beata_tylus@human-resources.pl